

Vilka faktorer har samband med patientens upplevelse av värdighet under akut sjukhusvård och hur kan man stödja upplevelsen av värdighet?

RESULTAT

Faktorer som möjliggör en vård som stödjer patientens värdighet¹:

- Skydd av patientens rättigheter
- Effektiv kommunikation mellan vårdpersonalen och patienten
- Respekt för integritet
- Värdighetsterapi^a

En starkare känsla av värdighet hos patienten i akut sjukhusvård är relaterad till¹:

- Bättre livskvalitet^{***}
- Mindre psykisk ångest^{***}
- Positiva coping-metoder^{*b}
- Få tidigare sjukhusbesök^{*}
- Lokaler som möjliggör integritet^{*c}

Den högsta upplevelsen av värdighet hade patienter på intensivvårdsavdelningar och på avdelningar för öron-, näs- och halssjukdomar. Upplevelsen av värdighet var medelhög för patienter på akutmottagningar och infektions- och kirurgiska avdelningar. Den svagaste upplevelsen av värdighet hade patienter på akutavdelningar och kirurgiska avdelningar för kvinnosjukdomar.*

En försämrad upplevelse av värdighet hos patienten är relaterad till¹:

- Ångest^{**} och depression^{***}
- Arbetslöshet och en svag ekonomisk ställning^{**}
- Demoralisering^{**}
- Sjukhusvård (jämfört med öppenvård)^{*}
- Återfall av sjukdomen^{*}
- Dålig följsamhet till medicineringen^{*d}
- Nedsatt funktionsförmåga^{*e}
- Negativa coping-metoder (bl.a. självanklagelser)^{*}

Sambandet med patientens upplevelse av värdighet är inte entydigt¹:

- Ålder: Yngre ålder förknippades med en sämre upplevelse av värdighet i fem av sju studier.
- Kön: Upplevelsen av värdighet var viktigare för kvinnor än för män i två studier. Upplevelsen av förlust av värdighet var på en högre nivå bland kvinnor än män i en studie. Sambandet mellan kön och värdighet kunde inte påvisas i fem studier.
- Civilstånd: Vård som stödde upplevelsen av värdighet var viktigare för ogifta än för gifta personer. Dessutom hade ogifta en betydligt sämre känsla av värdighet än gifta personer i tre av sju studier.
- Utbildningsnivå: Personer utan formell utbildning hade en sämre upplevelse av värdighet än de med formell utbildning i en av tre studier.
- Sjukdomens svårighetsgrad: En högre svårighetsgrad för cancer förknippades med en sämre upplevelse av värdighet i två av fyra studier.

FÖRKLARINGAR

^aKortterapi utvecklad för patienter i vård i livets slutskede².

^bBland annat omformulering av tankar till positiva (*positive reframing*) och avledande av tankarna från känslomässiga reaktioner (*self-distraction*).

^cAvdelningar som bjöd på en bra integritet jämfört med delade lokaler.

^dEn sämre känsla av värdighet minskade följsamheten till medicineringen.

^eFysisk funktionsförmåga, utmattning, smärta, andnöd, psykisk ångest, sorg, irritabilitet och trötthet.

*1–2 studier, **3–4 studier, ***≥ 5 studier

Vilka faktorer har samband med patientens upplevelse av värdighet under akut sjukhusvård och hur kan man stödja upplevelsen av värdighet?

BAKGRUND

Respekt för mänsklig värdighet och att bemöta varje patient som en värdefull individ är vårdpersonalens skyldighet inom etiskt högkvalitativt vårdarbete^{3,4}. Respekt för mänsklig värdighet är grunden för upplevelsen av värdighet och respektfullt bemötande. Upplevelsen av värdighet är individuell och påverkas av ett antal biopsykosociala faktorer, tidigare livserfarenheter och vårderfarenheter.⁵ Mänsklig värdighet är kopplad till respektfull och empatisk vård, integritet⁶ samt till förmågan att delta i vårdrelaterat beslutsfattande⁷. Samförstånd mellan patienten och vårdaren ökar upplevelsen av värdighet och stärker patientens självständighet och aktiva delaktighet i vården. Upplevelsen av värdighet skapar förtroende samt ökar patientens självkänsla och känslan av trygghet.⁸ Det är viktigt att identifiera de faktorer som påverkar patientens upplevelse av värdighet i olika vårdmiljöer och situationer för att stödja upplevelsen och bygga en grund för ett individuellt respektfullt bemötande.

MATERIAL
OCH
METODER

Evidenstipset baserar sig på en systematisk översikt som publicerades 2022¹. Syftet med översikten var att samla in kvantitativ evidens på patienters värdighetsnivåer inom akut sjukhusvård samt att identifiera faktorer som förhindrar och främjar upplevelsen av värdighet och den vård som stöder den ur sjukhusvårdade patienters synvinkel. Översikten omfattade 25 studier (n = 13 752) publicerade mellan 2002 och 2020. Studierna hade genomförts i Iran (7), Italien (5), Tyskland (3), Kina (2), Kanada (2), Turkiet (1), Spanien (1), England (1), Portugal (1), USA (1) och Danmark (1). Nio av studierna var av god kvalitet och 16 var av måttlig kvalitet. Materialet analyserades med hjälp av en kvantitativ syntes. Översiktens metodologiska genomförande beskrivs närmare i den ursprungliga publikationen¹. Översiktens kvalitet bedömdes enligt JBI:s verktyg för kritisk bedömning av systematiska översikter.**

SAMMAN-
FATTNING

Patientens upplevelse av värdighet under akut sjukhusvård är individuell och relaterar till många individuella fysiska och psykologiska samt miljömässiga faktorer. Det är viktigt för vårdpersonalen att i ett tidigt skede identifiera individuella faktorer relaterade till patientens försämrade upplevelse av värdighet. Patientens upplevelse av värdighet kan stödjas genom effektiv kommunikation, skydd av patientens rättigheter samt respekt för patientens integritet.

FÖRFATTARE

1 Koskenniemi, Jaana^{1,2}, sjukskötare, HVD, specialist inom gerontologisk vårdvetenskap
2 Ylönen, Minna³, sjukskötare, HVD, administrativ överskötare

Editointi: Silja-Elisa Eskolin⁴, sjukskötare/hälsövårdare, HVM, TM, yngre forskare ja Mira Palonen⁴, sjukskötare, HVD, äldre forskare

¹VARHA, ÅUCS-sjukhusvård, Medicinska resultatgruppen, Serviceområdet för geriatri, ²Åbo universitet, Institutionen för vårdvetenskap, ³VARHA, Social- och hälsocentraltjänster, ⁴Stiftelsen för vårdforskning sr

ANVÄNDBARHET I FINLAND

Resultaten av översikten kan tillämpas inom det finländska hälso- och sjukvårdssystemet. Resultaten kan användas för att stödja upplevelsen av värdighet hos patienter och för att identifiera relaterade faktorer, särskilt inom enheter för akut sjukhusvård.

DEN URSPRUNGLIGA PUBLIKATIONEN

- Fuseini AG, Ley L, Rawson H, et al.** A systematic review of patient-reported dignity and dignified care during acute hospital admission. *J Adv Nurs* 2022; 78: 3540–3558.

**Översiktens kvalitet: 10/10, JBI: Checklist for Systematic Reviews and Research Syntheses.

ANDRA ANVÄNDA KÄLLOR

- Chochinov HM, Hack T, Hassard T, Kristjanson L, McClement S, Harlos M.** Dignity Therapy: A Novel Psychotherapeutic Intervention for Patients Nearing Death. *Journal of Clinical Oncology*. 2005;23:5520–5525.
- WHO, World Health Organization.** World report on ageing and health. Saataavilla internetissä:
https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/186463/9789240694811_eng.pdf (2015)
- Sairaanhoitajien eettiset ohjeet.** Sairaanhoitajaliitto: Sairaanhoitajien eettiset ohjeet päivitetään 2020-luvulle – ePressi (2021).
- Aboumatar H, Beach MC, Yang T, Branyon E, Forbes L, Sugarman J.** Measuring patients' experiences of respect and dignity in the intensive care unit: a pilot study. *Narrative Inquiry in Bioethics* 5, 2015; 69A-84A.
- Birrel J, Thomas D, Jones CA.** Promoting privacy and dignity for older patients in hospital. *Nursing Standard* 2006; 41–46.
- Holmberg M, Valmari G, Lundgren S.** Patients' experiences of homecare nursing: Balancing the duality between obtaining care and to maintain dignity and self-determination. *Scandinavian Journal of Caring Sciences* 2012; 26, 705–712.
- Koskenniemi J, Leino-Kilpi H, Puukka P, Stolt M, Suhonen R.** Being respected by nurses: measuring older patients' perceptions. *International Journal of Older People Nursing* 2018; 13: e12197.